

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

ТЕОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

УДК 323(6-17)

Н. В. Гаврилова

АРГЕНТИНА У ЛАТИНОАМЕРИКАНСЬКІЙ СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

В останній час Латинська Америка є однією з найбільш розвинутих регіонів світу, який успішно трансформується в число нових полюсів сучасного світоустрію. Вже сьогодні латиноамериканський регіон стає суттєвим ринком тяжіння міжнародної, економічної, фінансової та інвестиційної активності, успішно інтегруючись в світову економіку та світову політику, який надає все більший вплив на формування нового світопорядку.

Ключові слова: МЕРКОСУР, Банк Півдня, інтеграція, Європейський Союз, УНАСУР, піронізм.

В останній час Латинська Америка є однією з найбільш розвинутих регіонів світу, який успішно трансформується в число нових полюсів сучасного світоустрію. Вже сьогодні латиноамериканський регіон стає суттєвим ринком тяжіння міжнародної, економічної, фінансової та інвестиційної активності [1, с. 39], успішно інтегруючись в світову економіку та світову політику, який надає все більший вплив на формування нового світопорядку. Ряд країн континенту грають роль глобальних гравців. Наряду з Бразилією та Мексикою до них відноситься і Аргентина. Всі ці країни входять в «двадцятку». У ХХІ ст. Аргентина міцно посіла лідируючі позиції на континенті, її зовнішня політика стала визначаючим фактором який формує характер латиноамериканської системи міжнародних відносин. Все це робить проблему вивчення ролі Аргентини у сучасному світі актуальною. Актуальність теми обумовлена також і тим, що вона не знайшла глибокого вивчення в українській історіографії. Зовнішня політика Аргентини відображена в роботах таких дослідників як А. В. Бредихіна, Г. П. Ванчука, Є. В. Опюковой, А. І. Глинкіна, А. Мальцева, А. Р. Бобрикова. Особливий внесок представляють роботи П. П. Яковлєва.

Метою даної статті є дослідити ту роль, яку відіграє Аргентина в системі міжнародних відносин латиноамериканського континенту. Роль Аргентини як у світі, так і на латиноамериканському континенті обумовлена рядом факторів, як об'єктивного так і суб'єктивного характеру, але перед усім відзначимо геополітичний фактор. Аргентинська республіка розташована у південній частині Південної Америки, посідає друге місце по чисельності населення та території серед Латиноамериканських країн, уступаючи тільки Бразилії. Держава розташована у вигідному, з географічної точки зору місці, має вихід до Атлантичного океану. Країна має значні ресурси корисних копалин, її надра багаті залізною рудою, вугіллям, рідкісними металами, є золото, срібло, дорогоцінні каміння, а також нафта та газ. Крім того країна має великі земельні ресурси, її по праву вважають світовою житницею [2]. Наряду з цим країна багата гідроресурсами та лісними ресурсами. По запасам деревини Аргентина займає третє місце в Латинській Америці. Велика протяжність території визначила різні природно-кліматичні умови Аргентини, живописні ландшафти країни. Багата історія привертає сьогодні в країну значну чисельність туристів, так у 2011 році в Буенос-Айресе побувало більше 10,7 млн. туристів. Цьому сприяє і політична стабільність, яка

характерна для цієї країни. Країна раніше чим інші держави континенту вступила на шлях розвитку демократії.

У 90 рр. у країні було реалізовано проект модернізації, заснований на неоліберальній моделі соціально-економічного розвитку, запропонованої МВС та експертами США. Даний ряд позитивних результатів на першому етапі розвитку, у кінцевому висновку привів країну до економічному краху. У 2001–2002 рр. Аргентина вступила в період глибокої економічної кризи, яка охопила всі сфери життя аргентинського суспільства, який супроводжувався ганебною втечею президента Фернандо де Руссе з Рожевого будинку. В цей складний період життя країни її близький союзник, на політику якого Аргентина була орієнтована, США фактично відмовили їй в допомозі. Все це викликало гостру реакцію держави, включаючи значну частину політичного істеблішмента та бізнес суспільства, і призвели до розуміння необхідності зміни соціально-економічної та політичної моделі розвитку країни. Все створило сприятливий ґрунт для перемоги на виборах 2003 р. Н. Кіршнера. Новий президент запропонував новий курс, як внутрішньої, так і зовнішньої політики. Період знаходження його у влади 2003-2007 р. став для Аргентини часом глибоких політичних та соціально-економічних трансформацій. Перестройці підверглися багато сторін життя аргентинської держави, його внутрішня та зовнішня політика, система міжнародних, торгово-економічних та фінансових зв'язків.

При ньому країна не тільки пододала кризу, але і твердо встала на шлях економічного зростання, укріплення свого міжнародного впливу. Цей курс продовжує реалізовувати його дружина Крістіна Фернандес де Кіршнер, яка вперше перемогла на президентських виборах 28 жовтня 2007 р. та знову посіла президентський пост, у ході перемоги на виборах 2011 року. Сьогодні Аргентина реалізує модель розвитку, яка була запропонована Кіршнером, домоглася значних успіхів у розвитку своєї економіки, стала країною з самим швидким економічним темпом росту в Західній півкулі, вдвічі перевищуючи темпи розвитку Бразилії. За період з 2002 по 2011 рр. зріст реального ВВП Аргентини досяг 94 %.

Потужний економічний потенціал який на сьогодні має країна є важливим фактором, який обумовлює роль Аргентини, як у світовій політиці так і в регіональній системі міжнародних відносин. Нова модель розвитку країни яка реалізується з початку XXI ст. торкнулася кардинального перегляду її зовнішньополітичної доктрини, яка здійснювалася на основі зовнішньополітичного курсу.

Формування нової зовнішньополітичної доктрини Аргентини почалося з приходом до влади Кіршнера в 2002 році, де її основні принципи у зовнішньополітичній доктрині простежуються і сьогодні. К. Кіршнер продовжує дотримуватися в основному політичного напрямку запропонованого попереднім президентом Н. Кіршнером. Так вона підтримує розвиток країни у ракурсі тенденцій піронізму.

Ідеї піронізму (або хустіціалізму, від ісп. *justicia* – «справедливість» та *socialism* - «соціалізм») характеризується популістично-націоналістичними настроями в Аргентині. За основу стала ідеологія, що поєднує в собі аргентинський націоналізм та ідеї християнського соціалізму. Течія викликає суперечливе відношення до себе, хоча багато хто критикує її, вказуючи на багато спільних рис з італійським фашизмом, проте партія знаходить велику підтримку в аргентинському суспільстві, сучасна піроністська партія «Фронт за перемогу» має більшість в обох палатах парламенту.

Відповідно з програмною заявою чинного кабінету пріоритетами зовнішньої політики є:

- поглиблена інтеграція
- активна участь в МЕРКОСУР

- підтримання добросусідських відносин з прикордонними країнами для розвитку регіонального співробітництва

- розвиток відносин з іншими країнами і міжнародними організаціями на двосторонній і багатосторонній основі з метою розвитку міжнародного економічного співробітництва

- презентація Аргентинської Республіки за кордоном

Як і її чоловік К. Кіршнер пріоритетом свого зовнішньополітичного курсу визначила латиноамериканський вектор – мета якого, це закріплення впливу країни в регіоні. Важливішими умовами реалізації цієї мети уряд країни вважав нормалізацію відносин з країнами регіону з котрими Буенос-Айрес мав проблеми, у тому числі територіальні. Якщо відносини з Чілі по відношенню спірних територій в районі проливу Бігл біля Вогненної Землі були урегульовані на основі взаємного компромісу вже к початку 90 рр., то аналогічні проблеми вдалося врегулювати тільки на початку ХХІ ст. К цьому часу відноситься також і нормалізація відносин з Уругваєм.

Особливе значення для Аргентини мали якісні зміни відносин з лідером регіону – Бразилією, які почалися з приходом до влади нових політиків – це Сільва Лулу та Кіршнера. Саме з приходом до влади цих політиків традиційний суперник Аргентини, за вплив на континенті – Бразилія було обрано в якості партнера, з допомогою якого передбачалось відновити репозиювання Аргентини на світовій та регіональній арені, після кризи 2001–2002 рр. Перший іноземний візит знову обраного президента Кіршнера в Бразилію і був признаним посилити взаємодію обох країн. Ця мета переслідувалася у підписанні двосторонніх документах (Консенсус Буенос-Айреса 2003 р.). Курс на закріплення двосторонніх відносин продовжила і Крістіна Кіршнер [6]. На сьогодні між країнами підписані десятки угод, на основі яких реалізуються крупніші в Латинській Америці спільні проекти по створенню транспортних систем, єдиний енергетичний проект, договори по спільній видобутки нафти, спільні проекти по дослідженню космосу та використанню атомної енергетики. У лютому 2008 року президенти обох країн підписали угоду о співробітництві у боротьбі з бідністю, голодом, сприянню соціальної справедливості. Ці угоди охоплюють координації макроекономічної та галузевої політики, консультації по Всесвітній торговій організації, питання двосторонньої торгівлі, платіжних систем двосторонньої торгівлі у місцевих валютах, а також співробітництво з бразильським Національним банком розвитку та аргентинським Національним банком. У ході переговорів була також досягнута домовленість о технічних та інфраструктурних проектах, охоплюючи співробітництво в сфері розробки космосу та в розвитку аргентино-бразильського супутникового моніторингу.

Досягнутий рівень відносин між країнами колишній президент Бразилії Сільва характеризував як «стратегічний альянс», як для самих країн, так і для всього Латиноамериканського континенту [6]. ТанDEM цих країн, на наш погляд, став важливою складовою успіху зовнішньої політики цієї держави не тільки в Західній півкулі, але і закріпив позиції в світовій політиці. Для Аргентини стратегічний характер аргентино-бразильських відносин став важливим фактором для посилення свого впливу на формування нової системи міжнародних відносин у регіоні. Найбільш яскраво роль Аргентини та ступінь її впливу на становлення нового регіонального порядку, простежується у розвитку інтеграційних процесів у регіоні.

Пріоритетом на латиноамериканському континенті для нового уряду Аргентини продовжив залишатися розвиток інтеграційних процесів на континенті, в першу чергу закріплення МЕРКОСУРА. На цьому були зосереджені основні зусилля аргентинської дипломатії. Тут вона діяла в унісон с Бразилією. По цьому напрямку завдання зводилися до закріплення взаємодії по подальшій консолідації загального ринку країн Південного конусу та його зближенню з іншим інтеграційним угрупованням –

Антським співтовариством. Одна з цілей запропонованих об'єднанням – створення потужного блоку, який буде спроможний протистояти планам США по створенню Зони вільної торгівлі Америки (ALCA). Активна економічна дипломатія Буенос-Айреса у поєднанні з процесом оздоровлення аргентинської економіки, після приходу до влади Кіршнера сприяли тому, що МЕРКОСУР подолав кризисні явища та підтвердив свою репутацію як ведучої інтеграційної структури регіону. Багато в чому завдяки зусиллям Аргентинського уряду було підписано угоду о вільній торгівлі з Андським співтовариством. Кіршнер при підтримці президента Бразилії Луїса Інасіу Лули Сілва почали опрацювати ідею створення єдиного політичного простору у Південній Америці у форматі свого роду Південноамериканського співтовариства націй. Цей проект завдяки зусиллям обох країн Аргентини та Бразилії було реалізовано. У 2004 році було створено Південноамериканське співтовариство націй, в склад входять 12 держав, які пізніше стало називатися УНАСУР. Головним завданням цього об'єднання є в першу чергу захист водних, продовольчих, енергоресурсів регіону, а також проблем безпеки регіону для чого в рамках УНАСУ було створено Раду південноамериканських країн по обороні. Необхідно відзначити, що у своїй доповіді в конгресі, директор ЦРУ Джеймс Клапнер достатньо високо оцінив цю структуру, відмітивши яскраво виражену тенденцію до укріплення її ролі та впливу на всю систему міжнародних відносин у регіоні, у зв'язку з чим посилюється відчуження у відносинах між США та країнами регіону, що викликає стурбованість його відомства. Аргентина сумісно з Бразилією являючись «локомотивами» латиноамериканської інтеграції, стала ініціатором створення Банку Півдня. Створення такого інституту вважав аргентинський уряд може стати першим кроком на шлях створення власної незалежної фінансової системи, для котрої пріоритетом є подолання бідності та структурної відсталості. У грудні 2007 р. в Буенос-Айресе голови держав Аргентини, Бразилії, Болівії, Еквадору, Парагваю, Уругваю та Венесуели підписали акт о створенні Банку Півдня. Його завданням це забезпечити фінансування економічного та соціального розвитку країн-членів з метою поглиблення регіональної інтеграції, скорочення дізбалансів та сприяння більш рівномірному розподілу інвестицій. Аргентина вносить свій суттєвий вклад в розвиток і інших інтеграційних структур регіону. Це Іберійське співтовариство, Латиноамериканська економічна система (ЛАЕС), Латиноамериканська асоціація інтеграції (ЛАІ).

Наступні напрямки зовнішньої політики Аргентини, які дають можливість їй надавати вплив та визначає її роль на Латиноамериканському континенті це – її відносини з ЄС. Аргентина має широкі та глибокі зв'язки з Євросоюзом, серед всіх латиноамериканських країн. Відносини з Європою мають глибокі історичні корні. І цей вектор має пріоритет і в сучасному зовнішньополітичному курсі країни. Двостороння співдружність будується на достатньо широкій правовій базі. Основою положним документом є Рамочна угода о торгівлі та економічному співробітництві між Європейським економічним суспільством та Аргентинською Республікою від 2 квітня 1990 року та вступило в силу 1 серпня 1991 року. Сьогодні між ЄС та Аргентиною існують десятки угод. У той же час з приходом до влади Н. Кіршнера, а потім його дружини, Аргентина прагне до того, щоб будувати свої відносини з ЄС з блокових позицій в форматі «МЕРКОСУР». Саме в більшому завдяки зусиллям Аргентини МЕРКОСУР має ряд двосторонніх угод з ЄС. Аргентина будуючи свої відносини з ЄС та європейськими країнами активно захищає економічні інтереси країн регіону в Європі. Так Аргентина виступає з різкою критикою позицій країн ЄС в питаннях торгівлі, зокрема у сфері сільськогосподарської продукції. Країна виступила проти угоди «О зоні вільної торгівлі між МЕРКОСУРОМ та ЄС (ЗВТ)», тому як вважає що умови запропоновані ЄС є дискредитуючими для країн регіону. Така позиція

Аргентини сприяє росту її авторитета на континенті. Посилення впливу Аргентини на процеси які відбуваються на латиноамериканському континенті зв'язані, на наш погляд, з одного боку послабленням позиції США в регіоні та характером двосторонніх відносин з США та Аргентини з іншого. У нових геополітичних умовах, які склалися як у світі в цілому, так і в контексті процесів які розгорнулися в країнах Латинської Америки, пов'язані з її «Лівим дрейфом», зростанням антиамериканізму, Аргентина у ХХІ ст. відмовилася від проамериканського курсу своєї зовнішньої політики. Її відносини з США будуються на принципах прагматизму. Починаючи з 2002 року з приходом до влади Н. Кіршнера, уряд країни відкрито виступає з критикою в адресу США. Це осуд економічної політики Д. Буша молодшого, котра стала причиною кризи К. Фернандес де Кіршнер прямо пов'язувала причину багатьох міжнародних проблем в односторонньому підході Білого дому до кризисних ситуацій, в його наполегливій та контро продуктивному небажанні слідувати принципам багатосторонності.

Різкої критики піддався і курс президента Б. Обама. Цьому сприяв скандал з військовим літаком США в аеропорту Буенос-Айреса, при догляді якого було виявлено не задекларований вантаж: стрілецького озброєння, сучасне обладнання для прослуховування та кодування інформації, а також наркотики. Це призвело до того, що країна була викреслена з турне Барака Обама по країнам Латинської Америки. Хоча сьогодні ці відносини не несуть характер конфлікту та обрана на другий строк К. Кіршнер зустрілася з Обамою в рамках «великої двадцятки» в Каннах, США не розглядується Рожевим домом, як країна з якою несуть стратегічний характер. В країнах регіону, де достатньо сильні американські настрої, така позиція зустрічає повну підтримку, сприяє росту авторитету Аргентини в регіоні. Вплив Буенос-Айреса реалізується через агресивну зовнішньоторгову політику. Сучасна економічна модель країни передбачає чітко виражену зовнішньоторгову експансію аргентинських підприємств, які спираються на підтримку державних органів та інститутів [10].

Масові поїздки аргентинських підприємців при підтримці держави в країні регіону стали характерною рисою зовнішньоекономічного курсу Аргентини, регулярно проводжуються переговори керівників ведучих фірм Аргентини з представниками бізнесу країн Латинської Америки.

У результаті в більшості країн регіону діють дочірні підприємства Аргентинських компаній, зростає товарообіг з країнами регіону. Аргентинський капітал активно впроваджується в економіку сусідніх країн, аргентинські товари завойовують латиноамериканський регіон.

Все вище сказане дозволяє зробити висновок, що у ХХІ ст. Аргентина закріплює свій вплив в регіоні, наряду з Бразилією займає лідируючі позиції на латиноамериканському континенті. Її зовнішня політика направлена не тільки на реалізацію національних інтересів країни, але і відображає об'єктивно потреби всього латиноамериканського регіону. Нинішній курс аргентинського уряду направлено не тільки на закріплення ролі Аргентини, але і на перетворення Латинської Америки в один з полюсів світового розвитку.

Список використаної література

1. Астахов Е. М. Перспективы развития Латинской Америки и ее место в будущем мироустройстве / Е. М. Астахов // Международные процессы. – С.37.
2. Ванчук Г.П. Внешняя политика Аргентины [Электронный ресурс] / Г.П. Ванчук. – Режим доступа: [http:// www.agriagency.com.ua/news/10202](http://www.agriagency.com.ua/news/10202)
3. Груз до Буенос-Айреса [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http:// expert.ru/2011/12/1/gruz-do-buenos-ajresa](http://expert.ru/2011/12/1/gruz-do-buenos-ajresa)
4. ЕС и МЕРКОСУР: трудности сближения [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http:// rodon.org/polit-100723102810](http://rodon.org/polit-100723102810)

5. Лопа Г. Новая стратегия США в Латинской Америке [Электронный ресурс] / Г. Лопа. – Режим доступа: <http://www.inosmi.ru/latamerica/2011>
6. Мосекин Ю.Н. Банк Юга – новый инструмент развития / Ю.Н. Мосекин // Латинская Америка. – 2008. – № 10. – С. 24.
7. Сотрудничество Аргентины с Бразилией [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.mid.ru/bricf.nst/WEBforumBRIC>
8. Шереметьев К. Арена борьбы за природные ресурсы / К. Шереметьев, Л. Б. Николаева // Латинская Америка, 2006 – № 17. – С. 17.
9. Яковлев П. Л. Об «эффekte джаза» / П.Л. Яковлев // Латинская Америка. – 2008. – С. 10–21.
10. Яковлев П. П. Аргентинский бизнес семьи Кишнер / П.П. Яковлев // Международная жизнь. – 2008. – № 6. – С. 70.
11. Cristina Kirchner, re-elected for 4 years [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.dagornet.net/2011/10/23/cristina-kirchner-re-elected-for-4-years>
Стаття надійшла до редакції 29.05.2012.

N. V. Gavrilo

ARGENTINA IN THE LATIN SYSTEM OF INTERNATIONAL RELATIONS

The last time Latin America is one of the most developed regions of the world, successfully transformed into a number of new poles of modern svitoustriyu. Today Latin American region is a significant market attraction of international, economic, financial and investment activities, successfully integrating into the global economy and world politics, which is increasingly influenced by the formation of a new world order.

Key words: Mercosur, the South Bank, integration, European Union, UNASUR, pironizm.

УДК 66.2(4Укр)

О. В. Потехін, І. Я. Тодоров

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИМІР ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В 2011 РОЦІ

В статті розглянуто євро інтеграційна політика України протягом 2011 року. На підставі широкого кола джерел, зокрема результатів ексклюзивного експертного опитування, власної участі в робочих групах Громадської експертної ради при українській частині комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС, Європейської програми Міжнародного фонду «Відродження» показаний процес підготовки угоди про асоціацію та зону вільної торгівлі між Україною та ЄС, проаналізований стан діалогу щодо лібералізації візового режиму та практичної реалізації «східного партнерства» та оцінені можливі негативні наслідки згортання європейської інтеграції України.

Ключові слова: Україна, Європейський союз, Угода про асоціацію, східне партнерство, лібералізація візового режиму

Україна в 2011 р., як ніколи раніше, наблизилася до укладення Угоди про асоціацію з ЄС. Проте, наявне небезпечне відставання України від процесів розбудови нової Європи, перспектива погіршення геополітичного, а таким чином, і міжнародного становища держави. Ні в кого не викликає заперечень, що Україна європейська країна і